

Економічне мислення як складова функціональної компетентності керівників ПТНЗ

Злочевська Людмила

Представлено основні критерії й показники розвитку та реального прояву культури економічного мислення у діяльності керівника ПТНЗ; визначено їх сутнісні характеристики: мотиваційно-ціннісний; когнітивно-інформаційний або інтелектуальний; оцінно-рефлексивний; емоційно-вольовий; операційно-діяльнісний.

Ключові слова: економічне мислення, спеціалісти нової генерації, функціональна компетентність, керівник ПТНЗ.

Перехід до ринкової економіки, постійне зростання вимог щодо професіоналізму та мобільності різних галузей виробництва, динамізм сучасних виробничих технологій, виникнення підприємств різних форм власності та інтеграція в світову економічну співдружність створює необхідність впровадження нової парадигми професійної освіти, спрямованої на забезпечення вільного і якісного розвитку особистості учнів ПТНЗ.

Підвищення рівня ефективності роботи професійно-навчального закладу залежить від зрілості економічного мислення як самого керівника, так і всього педагогічного колективу, яке забезпечує раціональне управління навчальним закладом ПТНЗ в умовах сучасного ринку праці.

Функціональна компетентність керівника ПТНЗ проявляється не тільки в професійному досвіді діяльності в певній сфері, але й в ставленні та відношенні до праці, його інтереси і прагнення, здатність до реалізації саме тих якостей і вмінь, які притаманні сучасному керівнику професійно-навчального закладу, і який є зразком для педагогічного колективу та учнівської молоді.

В умовах ринкової економіки сьогодні важливими стають такі особистісні якості керівника як: самостійність прийняття рішень, відповідальність, ініціативність, діловитість, винахідливість, творчий пошук, економічне мислення та ін..

Економічне мислення, в свою чергу, є системою поглядів людини на закономірності економічного розвитку, сутність економічних явищ і процесів та причини їх виникнення; воно є структурним елементом людського мислення загалом. Змістом економічного мислення є характер існуючих відносин власності у ринкових умовах сьогодні, місце людини у суспільному розподілі праці та рівнем її освіти й практичного досвіду. Складовими економічного мислення є уміння знаходити оптимальні рішення для зростання економічної ефективності окремого підприємства, організації, галузі та народного господарства; оволодіння найновішими методами технологічних, проектно-конструкторських розробок; техніко-технологічна культура; орієнтування на раціональне використання економічних і природних ресурсів та енергозберігаючих технологій.

Формування економічного мислення керівника - це складний процес визначеної переорієнтації громадської свідомості з урахуванням загальнопланетарних змін, які впливають на всі форми життєдіяльності людства, коли економічна свідомість сприяє розвитку економічного мислення та формуванню економічної культури загалом.

Під рівнем культури економічного мислення ми розуміємо такий стан готовності до економічної діяльності, який би створив можливість застосування економічних знань, умінь та навичок, з певним рівнем економічного мислення, під час розв'язування у своїй професійній діяльності різних господарсько-організаційно-економічних завдань.

Є багато підходів до визначення поняття «економічне мислення». Відповідно до одного з них, економічне мислення розглядається як процес опосередкованого й узагальненого відображення у свідомості людей стану економічного життя у вигляді понять в їх визначеній системі та логічному зв'язку; усвідомлення закономірностей розвитку суспільства; засвоєння емпіричного досвіду й економічних знань, які застосовують у свідомій практичній діяльності (Л.Бляхман [1], К.Улибін [2]).

Прогресивні думки щодо процесу формування культури економічного мислення у спеціалістів різного профілю розглядаються в наукових працях О.Коренькова [3], В.Візира [4], В.Безверхої [5], М.Тишкова [6]; технологізації процесів розумової діяльності присвячені дослідження К.Шураханова [7] і П.Гуменюка [8]; а прикладну спрямованість формування культури економічного мислення визначено в роботах В.Вишневського [9], Ю.Ануфрієва [10] та ін.

Усі ці автори вивчали культуру економічного мислення як різноманітні фактори розвитку потенціалу особистості для різних категорій фахівців, але чіткої системи показників сформованості цього нововведення вони конкретно не визначили. Означені підходи вважаємо прогностичними щодо подальшого аналізу процесів формування культури економічного мислення керівника.

Здатність до наукової оцінки та самооцінки, культури мислення та практичної діяльності, ініціативність та підприємництво, готовність до вирішення нестандартних проблем та здатність аналізувати реальність є найважливішими якостями керівника будь-якого профілю, у тому числі й керівника ПТНЗ.

Теоретичний аспект економічного мислення керівника ПТНЗ можна визначити як відображення у його свідомості тих суспільних відношень у формі економічних ідей, розумінь та категорій, які саме притаманні для функціонування конкретного освітнього закладу та спрямовані на виконання планів і завдань навчально-виховного процесу.

Практичне економічне мислення керівника ПТНЗ проявляється у його діяльності в навчальному закладі через сукупність соціально-економічних та організаційно-виробничих зв'язків, стосунків та обов'язків між людьми в системі соціального простору.

Економічне мислення буває: професійно звуженим, коли рішення приймаються за звичаєм, автоматично і догматично, або творчим та неординарним, яке характеризується створенням інноваційних методів й підходів

до вирішення завдань та досягнення мети, цікавих за формою і продуктивних за змістом.

Показники сформованості культури економічного мислення можна розглядати за таких складових: мотиваційної, інтелектуальної, емоційно-вольової та операційно-діяльнісної.

Основними критеріями й показниками розвитку та реального прояву культури економічного мислення у діяльності керівника ПТНЗ можна визначити у чотири блоки: мотиваційно-ціннісний (усвідомленість соціальної значущості своїх професійних обов'язків, особове самовизначення, прагнення до розвитку інтелекту, цілеспрямоване виконання професійних обов'язків, моральна відповідальність за результати професійної діяльності); когнітивно-інформаційний або інтелектуальний (глибина і системність знань про зміст професійної діяльності, закони соціуму, прийоми та способи мислення, інформація про основні психічні процеси); оцінно-рефлексивний (здатність до самооцінки, конструктивної взаємодії з колегами по співпраці та педагогічним колективом, прояв культури відносин у соціумі); емоційно-вольовий (відповідальність, сумлінність, відчуття обов'язку, вимогливість до себе, ініціатива, самовладання, упевненість у своїх силах); операційно-діяльнісний (володіння аналізом, синтезом, узагальненням, систематизацією, культурою передачі інформації, розвиненістю образного, репродуктивного, теоретичного, інтуїтивного мислення) [8, с. 15].

Усім відомо: хто ясно мислить, той ясно висловлює свою думку. Важливо осмислювати не тільки зміст роботи, але й форму викладу її руху та бажаних кінцевих результатів.

Розвиток економічного мислення керівника сучасного професійного навчального закладу сприяє прояву загальної, професійної та економічної культури, розширяє можливості професійного зростання в конкретних соціально-економічних умовах.

Література.

1. Бляхман Л.С. Перестройка экономического мышления. – М.: Политиздат, 1990. – 280 с.
2. Улыбин К.А. Современное экономическое мышление. – М.: Политиздат, 1986. – 239 с.
3. Кореньков А.В. Формирование экономического мышления будущих менеджеров в техническом вузе: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Волгоград. гос. ун-т. – Волгоград, 2002. – 165 с.
4. Визир В. В. Социально-психологический анализ формирования рыночного экономического мышления: Дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05. – М., 1994. – 170 с.
5. Безверхая В.В. Понятийно-контекстная методика в формировании финансово-экономического мышления у студентов профессионально-педагогического колледжа: Дис... канд. пед. наук: Магнитогорский гос. ун-т: 13.00.08. – Магнитогорск, 2002. – 174 с.

6. Тишкова М.В. Культура современного экономического мышления: Автореф. дис. ... канд. филос. наук: Рост. гос. ун-т. 24.00.01. – Ростов н/Д, 2004. – 20 с.
7. Шураханова К. Становление культуры мышления студентов в процессе интеграции знаний: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Оренбургский гос. пед. ун-т. – Оренбург, 2003. – 20 с.
8. Гуменюк П.В. Развитие культуры мышления будущего специалиста в процессе изучения в вузе общепрофессиональных дисциплин: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Орловский гос. пед. ун-т. – Орел, 2006. – 24 с.
9. Вишневский В.В. Межпредметные связи как средство формирования культуры экономического мышления будущих офицеров: Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Сарат. гос. ун-т им. Н. Г. Чернышевского. – Саратов, 2005. – 161 с.
10. Ануфриева Ю.В. Формирование экономического мышления как фактора развития аксиологического потенциала личности учащихся в образовательной системе «вуз-школа»: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Новосибирский гос. пед. ун-т. – Новосибирск, 2002. – 20 с.

Экономическое мышление как составляющая функциональной компетентности руководителей ПТНЗ

Представлены основные критерии и показатели развития и реального проявления культуры экономического мышления в деятельности руководителя ПТНЗ; определены их существенные характеристики: мотивационно-ценностная; когнитивно-информационная или интеллектуальная; оценочно-рефлексивная; эмоционально-волевая; операционно-деятельностная.

Ключевые слова: экономическое мышление, специалисты новой генерации, функциональная компетентность, руководитель ПТНЗ.

Economic thought as constituent of functional competence from leaders PTNZ Zlochevska Lyudmila

Basic of criteria and indexes of development and real display of culture of economic thought are presented in activity of leader of PTNZ; certainly their essence descriptions: motivational valued; cognitive informative or intellectual; evaluation reflexive; emotionally volitional; operating activity.

Keywords: economic thought, specialists of new generation, functional competence, leader of PTNZ.